

14.02.2024

Ärende/11

§ 40

Ledamoten Johanna Nuorteväs motion om utredning av den pedagogiskt motiverade storleken på daghem och skolor

HEL 2023-008682 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Katja Rimpilä, stadssekreterare, telefon: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Nuorteva Johanna Pedagogisesti perusteltu päiväkodin ja koulun koko

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

I motionen föreslås att staden utreder personalens synpunkter gällande storleken på skolor och daghem samt bra lokaler som fungerar i vardagen. Dessutom krävs att staden utreder förutsättningarna för tillgängliga skol- och daghemslokaler med tanke på neuropsykologi och utveckling, uppväxt och lärande samt att staden bedömer hurdan den bästa uppväxtmiljön för förskoleelever är genom att utnyttja personalens synpunkter samt den pedagogiska, utvecklings- och neuropsykologiska forskningen. I motionen föreslås även att staden utarbetar riktlinjer för nya byggnader genom att utnyttja den pedagogiska, utvecklings- och neuropsykologiska kompetensen och information utifrån en omfattande enkät för personalen och genom att mer mångsidigt beakta principen om att bygga tillgängliga lokaler.

Stadsmiljösektorns och fostrans- och utbildningssektorns roller i att bestämma lokalprojekt

Fostrans- och utbildningssektorn följer upp behovet av lokaler i områdena och föreslår stadsmiljösektorn vilka skol- och daghemsprojekt som ska genomföras. Vid behov utarbetar fostrans- och utbildningssektorn och stadsmiljösektorn tillsammans en utredning om lokalnätverket. De behov av servicelokaler som föreslås i utredningen anpassas i lokalnätverket i enlighet med lokalstrategin och de ägarpolitiska riktlinjerna. Stadsmiljösektorn inleder projektplaneringen när projektet är med i det godkända husbyggnadsprogrammet och fostrans- och utbildningsnämnden har godkänt behovsbeslutet.

En representant för stadsmiljösektorn leder planeringen och genomförandet av lokalprojektet i enlighet med de mål som staden har fastställt för projektet.

Fostrans- och utbildningssektorn ställer pedagogiska mål för projekten och styr projektens funktionella planering med stöd av sina planeringsanvisningar. I projektgruppen utses alltid en representant för fostrans- och utbildningssektorn som ser till att de funktionella målen uppnås i planerna, vid behov genom att anlita fostrans- och utbildningssektorns andra experter. I planeringsskedet ordnar representanten för fostrans- och utbildningssektorn användarmöten med representanter för användaren och de experter som behövs.

Daghemmets och skolans lärandemiljö bildar en pedagogiskt mångsidig helhet som stöder elevens uppväxt, lärande, deltagande och gemenskapliga kunskapsbildning samt växelverkan, tankesätt och erfarenheter. Barnens och elevernas fördel och pedagogiken styr planeringen och verksamheten när nya daghem och skolor planeras. Sektorn använder en handbok som stöd för lokalplanering och planering av lärandemiljöer inom småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen. Handboken utarbetades i samarbete med lärare, föreståndare, rektorer samt sektorns experter från lokalservicen, servicehelheter och utvecklingstjänster. Under byggnadsprojektet deltar personalen i planeringen av den pedagogiska verksamheten, lokalerna och inredningen. Eleverna deltar i planeringen av gården och inredningen. Hela personalen kan delta i inkluderande verkstäder för att planera möbleringen.

Stadsstyrelsen betonar för sin del att det är viktigt att fostrans- och utbildningssektorn gör personalen delaktig i lokalprojekt såsom det lyfts fram i motionssvaret och förutsätter att resultaten från deltagandet och dess effekter på projekten görs synliga i projektbesluten.

Resultaten från personalenkäten Kommun10 i förhållande till storleken på daghem och skolor

Enligt elevstatistiken för 2023 har Helsingfors stad 88 finskspråkiga grundskolor som har sammanlagt 43 777 elever. Antalet elever i de finskspråkiga grundskolorna varierar mellan 11 och 1221. I genomsnitt studerar 497 elever i en finskspråkig grundskola. Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen finns det 14 grundskolor och det totala antalet elever uppgår till 4 208. Elevantalet i de svenskspråkiga skolorna varierar mellan 35 och 835. En svenskspråkig grundskola har i genomsnitt 301 elever. Helsingfors stad har nio grundskolor med mer än 900 elever.

I de största skolorna inom den grundläggande utbildningen (över 850 elever) arbetar två eller tre biträdande tjänsterektorer utöver rektorn. Personalenkäten Kommun10:s resultat har dryftats för de stora (över cirka 850 elever) och medelstora skolorna (över cirka 700 elever) genom att jämföra resultaten med de enhetliga grundskolor där det inte finns biträdande tjänsterektorer (cirka 400–700 elever). Personalenkätens resultat har i genomsnitt utvecklats positivt i de stora och medelstora skolorna, som har en eller två biträdande tjänsterektorer. I de enhetliga grundskolor där det inte finns biträdande tjänsterektorer har enkätresultaten i genomsnitt hållit sig på samma nivå under jämförelseåren. Det finns mycket variation mellan resultaten från Kommun10 och både svaga resultat och goda resultat finns såväl i små som stora skolor.

Enligt statistiken för 2023 har Helsingfors stad 152 finskspråkiga enheter för småbarnspedagogik, där det finns sammanlagt 24 548 barn. Antalet barn i de finskspråkiga enheterna för småbarnspedagogik varierar mellan 45 och 314 barn. I genomsnitt finns det 162 barn i en enhet för småbarnspedagogik. Inom den svenskspråkiga småbarnspedagogiken finns det 15 enheter för småbarnspedagogik och det totala antalet barn uppgår till 2 095 barn. Antalet barn i de svenskspråkiga enheterna för småbarnspedagogik varierar mellan 90 och 182. I genomsnitt finns det 139 barn i en svenskspråkig enhet för småbarnspedagogik. De största enheterna inom småbarnspedagogiken har minst 40 tjänster och i genomsnitt 220 barn.

Utvecklingen av Kommun10-resultaten jämfört med storleken på daghem har inte granskats på samma sätt inom småbarnspedagogiken som inom den grundläggande utbildningen. I personalenkäten Kommun10 för 2022 förekommer variation i resultaten från enkätens indikatorer arbete, ledarskap och arbetsgemenskap när man granskar enheter i olika storlekar på ledningsstrukturens alla nivåer (beskrivning av ledningsstrukturen: mindre än 30 tjänster på nivå 1, 30–39 tjänster på nivå 2, minst 40 tjänster på nivå 3). Det är svårt att jämföra enskilda daghem enligt storlek, eftersom det görs ändringar i enhetsstrukturen årligen. Utöver enhetens storlek påverkas resultaten inom små-

barnspedagogiken även av flera andra faktorer, såsom förändringar eller tillgången på personal. Personalenkätsresultaten inom småbarnspedagogiken har varit i topp för hela stadens resultat. Till exempel för indikatorerna ledarskap och arbetsgemenskap var småbarnspedagogikens resultat för 2022 bättre än hela Helsingfors resultat.

Personalens synpunkter om storleken på daghem och skolor och om lokaler som fungerar bra i vardagen

I forskningslitteraturen har man inte hittat ett tydligt samband mellan läroanstaltens storlek och inlärningsresultaten. Lokalernas egenskaper kan dock främja lärande, fokus och deltagande i undervisningen. Det har konstaterats att undervisningslokalernas inredning och lokallösningar har många samband med lärandet, utvecklingen av sociala färdigheter, självständigt lärande och utvecklingen av självförtroendet. De producerar för sin del även neuropsykologisk tillgänglighet. Elevernas välmående och lärande framskrider om det är möjligt att gå ut från undervisningslokalen under lektionen eller om det är möjligt att ibland undervisa utomhus. (Manca et al., 2020.) Möjligheten att vid behov ordna ett arbetsutrymme i en tyst miljö ska beaktas i lokalplaneringen.

Enligt utredningen Sunda lokaler 2028 bedömer de respondenter som arbetar i kommunala daghem att den allmänna säkerheten, brandsäkerheten, belysningen och beredskapen för undantagssituationer är på en utmärkt eller god nivå. Respondenterna ansåg att det finns utrymme för förbättring i justeringen av temperaturen, personalutrymmena, ventilationen och idrottsutrymmena. Enligt Sillanpääs doktorsavhandling har antalet kvadratmeter per barn ökat, men det utrymme som är avsett för friluftsliv har minskat. (FCG, 2023.)

Det har inte ställts frågor om storleken på daghem eller skolor i personalenkäterna Kommun10 och Fiilari. Därför går det inte att få ett entydigt svar på personalens åsikt om storleken på daghem eller skolor. Stadsstyrelsen anser att det vore bra att producera sådan information som stöd för beslutsfattandet. Staden hör personalen i skolor och daghem under lokalprocesser och får på så sätt information som beaktas i planeringen av nya byggnader. Staden samlar in användarrespons om de färdigställda daghemmen och skolorna från rektorerna, daghemsföreståndarna och personalen med hjälp av intervjuer och enkäter. Den insamlade responsen presenteras för nämnden regelbundet.

I samband med småbarnspedagogikens auditeringar och kartläggningen av nuläget år 2022 tillfrågades personalen om daghemmens lärandemiljöer och hur de fungerar. Teamens självbedömningsenkät besvarades av totalt 554 team från hela staden och svarsprocenten för hela staden var 30 %. Det fanns tre påståenden som handlar om daghem-

mets lokaler i enkäten och utfallet bedömdes på skalan 1–5. Påståendena var följande: De lokaler som vi använder möjliggör en långvarig och oavbruten lek i vår grupp (medelvärde 3,2), De lokaler som vi använder fungerar bra för barn i olika uppväxt- och utvecklingsskeden (medelvärde 3,4) samt Akustiken är bra i de lokaler som vi använder (medelvärde 3,1). Det fanns variation i personalens bedömningar beroende på område för småbarnspedagogik. Enkätens resultat har inte analyserats med tanke på storleken på daghemmet. Under diskussioner vid auditeringstillfällena (N= 21) förde personalen fram att de lokaler som flera grupper delar på gör det svårt att stöda barnens långvariga lek. Vid bedömningen av auditeringarna lyfte en del av enheterna fram att det inte alltid är möjligt att lugna ner sig på grund av de gemensamma utrymmena och deras dåliga akustik. Man bör stödja personalen i planeringen av verksamheten för att möjliggöra stunder då man kan lugna ner sig. Utifrån den användarrespons som kommit in bedömer sektorn behovet av att renovera och ändra på lokalerna så att de stöder barnens uppväxt och lärande samt arbetet på bästa möjliga sätt. En pedagogisk expert inleder 2024 sitt arbete vid utvecklingstjänsterna inom fostrans- och utbildningssektorn. En av den pedagogiska expertens uppgifter är att utveckla lärandemiljöerna inom småbarnspedagogiken. I fortsättningen kan man höra sig för om personalens uppfattningar om fungerande lärandemiljöer i samband med auditeringar inom småbarnpedagogiken med hjälp av utvärderingssystemet Valssi som Nationella centret för utbildningsutvärdering har utvecklat.

Tillgängligheten i skol- och daghemslokaler med hänsyn till neuropsykologin och utvecklingen samt uppväxten och lärandet

Förordningen om byggnaders tillgänglighet (241/2017) främjar människornas likvärdighet. De bestämmelser som styr byggnadsbranschen betonar fysisk tillgänglighet. Sensorisk tillgänglighet beaktas främst med tanke på syn- och hörselnedsättningar. Tillgängligheten beaktas i service- och verksamhetsplaner för Helsingfors stads alla sektorer. En tillgänglighetsarbetsgrupp har utarbetat rapporten Helsingin kaupungin esteettömyyslinjausten toteutuminen 2022–2025 (Efterlevnaden av Helsingfors stads riktlinjer för tillgänglighet 2022-2025).

I forskningslitteraturen uppskattas att 15–20 % av alla människor är högkänsliga och belastas av stimulus i omgivningen. En större andel av barnen med olika intellektuella funktionsnedsättningar eller neuropsykologiska problem är högkänsliga. Problem med att bearbeta sensorisk information kan förekomma i daghemmet eller i skolan genom svårigheter i att hantera sitt eget beteende, koncentrationssvårigheter, inlärningssvårigheter, hyperaktivitet, starka känsloreaktioner eller lågt självförtroende. Problemen kan försvåra barnens lärande och funktioner i vardagen. Det är viktigt att beakta alla sinnen när nya daghems- och

skolbyggnader planeras, eftersom alla användare av lärandemiljöerna gynnas av en samlad sensorisk miljö. Sinnesvänliga miljöer minimerar den psykiska belastningen och barnen kan rikta sina psykiska resurser på lärande och konstruktiv växelverkan. (Hannukainen et al. 2019, Raimo 2023, Rajala 2022.)

Mångsidiga lärandemiljöer utnyttjas i ordnandet av förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Flera vuxna kan samtidigt leda undervisningsverksamheten och den pedagogiska verksamheten och antalet barn i undervisningsgrupper varierar under arbetsdagen utifrån situationen och barnens behov. En mångsidig användning av småbarnspedagogiska metoder och undervisningsmetoder samt materialen för dem av flera vuxna i en undervisningslokal kan belasta vissa barn. Det vore bra att placera ett lugnt utrymme med färre stimuli i daghems- och skolbyggnaderna där barnet kan lugna ner sig i belastande situationer. Skol- och daghemslokalerna ska även vara lätta att omforma så att det går att omordna utrymmena i dem, tillhandahålla arbetsutrymmen och möjliggöra arbete i små grupper för att minska de stimuli som miljön orsakar. Immateriell tillgänglighet nås genom att bygga lokaler som inte i onödan främjar utslagning och särskiljer barn och elever till exempel utifrån utgångspunkterna för stödbehovet. Vid behov skraddarsys och ändras barnets lärandemiljö enligt dess behov och/eller barnet ges de hjälpmedel som hen behöver för att delta i växelverkan och undervisningen. Man ska beakta även ett positivt attitydklimat som har att göra med människornas attityder mot varandra. I en lärandemiljö som är fri från attityder förverkligas likvärdighet och social integration medvetet och barnets delaktighet stöds aktivt. (Rajala 2022, Oksanen et al. 2019.)

Utvärdering av förskolans läge i samband med ett daghem eller en skola

Kraven på utvecklingen av lärandemiljöer inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen är likadana: lärandemiljöer ska vara flexibla och det ska gå att gruppera utrymmen för många slags pedagogisk verksamhet. Andra viktiga aspekter är till exempel likvärdighet, kulturell mångfald, ålder, säkerhet och eventuella stödbehov. (FCG, 2023.)

Lärandemiljön för ett barn inom förskoleundervisning har undersökts som ett fallstudie från både daghemmets och skolans perspektiv. Fördelarna med att ordna förskoleundervisning i en skola konstaterades vara att det gör övergången från förskoleundervisningen till nybörjarundervisningen lättare, samarbetet mellan lärarna tätare och ger möjligheten att skapa nya vänskapsförhållanden. Dessutom anser lärarna att det stöder barnets självkänsla att hen ses som "en elev". Nackdelarna med att ordna förskoleundervisning i en skola konstaterades vara svå-

righeter i att möjliggöra fri lek och att materialet inte alltid är riktat till barn under skolåldern. Barnen oroade sig för mobbning i skolmiljön, i synnerhet utomhus. Enligt undersökningen upplevdes det vara svårt för barnen i förskoleålder att anpassa sig till skolans rytm och tidsplan och lokalerna ansågs inte vara tillräckligt flexibla för verksamhet i smågrupper. (Havu-Nuutinen et al. 2014.)

Nationella centret för utbildningsutvärdering gav 2018 ut publikationen Grunder och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet. Enbart fysiska ramar säkerställer inte en högklassig småbarnspedagogik. Pedagogisk planering påverkar väsentligt hurdan verksamheten kommer att vara och på vilket sätt barnet upplever miljön och den verksamhet som ordnas där. Inom sektorn säkerställs att förskolebarnens fria och trygga lek lyckas oberoende av skolans storlek, att det finns tillräckligt med utrymme för gruppverksamhet och lek för förskoleelever och att alla grupper ryms i matsalen på ett ändamålsenligt sätt samt att lokalernas dimensionering bedöms realistiskt.

Forskningsarbetet Tulevaisuuden koulu (framtidens skola) med fostrans- och utbildningssektorn och Helsingfors universitet

Syftet med samarbetet mellan fostrans- och utbildningssektorn och Helsingfors universitet är att utreda hur lärare och elever i Helsingfors upplever de nya och förnyade lärandemiljöerna.

I undersökningens första fas insamlades lärarnas, personalens och elevernas erfarenheter av fyra skolor inom den grundläggande utbildningen. Utifrån det insamlade användarmaterialet konstateras att skolegemenskapen har identifierat att en flexibel skola lämpar sig för en lärandemiljö som utvecklar framtidens kunskaper, men samtidigt har det identifierats behov av att ändra verksamhetssätt. Det är svårt att samordna pedagogisk planering och arkitektur i en flexibel lärandemiljö i rätt tid. Staden fortsätter den gemensamma utvecklingen av lärandemiljöer utgående från pedagogiken både före och efter att lokalerna tas i bruk. Forskare rekommenderar att man identifierar de faktorer som möjliggör och hindrar flexibiliteten: en flexibel verksamhet och flexibla lokaler går hand i hand. En rapport om undersökningens preliminära resultat presenterades 8.10.2023 för fostrans- och utbildningsnämnden. Resultaten i fråga om den grundläggande utbildningen sammanfattas och sammanställs under våren 2024. De preliminära resultaten från enkäten till lärare och elever kompletteras under hösten och vintern med intervjuer och elevernas ritningar. Forskningsarbetet utvidgas från den grundläggande utbildningen till småbarnspedagogiken och gymnasieutbildningen. Materialinsamlingen i fråga om lokaler för småbarnspedagogik inleds hösten 2024. Med hjälp av forskningsresultaten vidareutvecklas planeringen av lärandemiljöer och planeringens

14.02.2024

Ärende/11

processer. Målet är även att producera anvisningar och stödmaterial för enheter för att förnya lärandemiljöer och utveckla verksamhetskulturen.

Sammanfattning

Det forskningsmaterial som samlades in för motionssvaret ger inte entydig information för en pedagogiskt motiverad storlek på daghem och skolor. Flera omständigheter påverkar resultaten från personalenkäten Kommun10 och det går inte att dra slutsatser om storleken på en enhet inom småbarnspedagogik utifrån informationen från personalenkäten. Forskningslitteraturen har inte upptäckt ett tydligt samband mellan läroanstaltens storlek och inlärningsresultaten. Personalen hörs under processer för att bygga nya eller bygga om existerande skolor och daghem och på så sätt får staden information som beaktas i planeringen av nya byggnader. De tillgänglighetsaspekter med tanke på barnens och elevernas neuropsykologi och utveckling, uppväxt och lärande som nämns i motionen samt personalens uppfattningar om pedagogiskt fungerande lokaler ska beaktas i anvisningarna för lokalplanering. Anvisningarna för lokalplanering och lokalplaneringsprocessen bedöms utifrån befintliga forskningsrön och responsen från personalen. Fostrans- och utbildningssektorn fortsätter forskningssamarbetet Tulevaisuuden koulu med Helsingfors universitet och utvecklar vidare planeringsprocessen av lärandemiljöer och producerar material för enheterna som stöd för att förstärka en pedagogisk verksamhetskultur.

Fostrans- och utbildningsnämnden och stadsmiljönämndens sektion för byggnader och allmänna områden har gett utlåtanden i ärendet. Dessutom konstaterade sektionen för byggnader och allmänna områden att staden i fortsättningen ska göra personalen delaktig från början av planeringen för att bedöma huruvida det är motiverat att göra enheten större till exempel genom sammanslagning. Enligt sektionen är det viktigt att utreda hur storleken på daghems- och skolbyggnader påverkar lärandet, utvecklingen, välmåendet och arbetsglädjen.

Motionssvaret stämmer överens med utlåtandena.

Enligt 30 kap. 11 § i förvaltningsstadgan besvarar stadsstyrelsen en motion som undertecknats av minst 25 ledamöter eller om de åtgärder som föreslås i motionen gäller flera sektorer.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Katja Rimpilä, stadssekreterare, telefon: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Bilagor

Postadress
PB 1
00099 HELSINGFORS STAD
kaupunginkanslia@hel.fi

Besöksadress
Norra esplanaden 11-13
Helsingfors 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Telefon
+358 9 310 1641

FO-nummer
0201256-6

14.02.2024

Ärende/11

1 Valtuutettu Nuorteva Johanna Pedagogisesti perusteltu päiväkodin ja koulun koko

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 05.02.2024 § 71

HEL 2023-008682 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

05.02.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Tuomas Rantanen: Lisätään kohdan "Kaupunkiympäristön ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialojen roolit tilahankkeidenmäärittelyssä" viimeiseksi kappaleeksi:

"Kaupunginhallitus painottaa omalta osaltaan vastauksessa esiin tuottua kasvatuksen ja koulutuksen henkilöstön tilahankkeisiin osallistamisen tärkeyttä ja edellyttää että tilahankkeiden hankepäätöksistä löytyvät tämän osallistamisen tulokset ja vaikutukset hankkeeseen selkeästi."

Lisätään kohtaan "Henkilöstön näkemykset päiväkodin ja koulun kokoon sekä näkemykset arjessa hyviin toimiviin tiloihin" lauseen "Päiväkotien tai koulujen kokoon liittyen ei ole kysytty aikaisemmin Kunta10- tai Fiilari- henkilöstökyselyissä, joten yksiselitteistä vastausta henkilöstön näkemykseen koulun tai päiväkodin koosta ei ole saatavissa." jälkeen:

"Kaupunginhallitus katsoo, että tällaista tietoa olisi hyvä tuottaa päätöksenteon tueksi."

Kannattaja: Minja Koskela

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti hyväksyä Tuomas Rantasen vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

14.02.2024

Ärende/11

29.01.2024 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Katja Rimpilä, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 16.01.2024 § 9

HEL 2023-008682 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle valtuutettu Johanna Nuortevan ja 24 muun allekirjoittaneen 21.6.2023 jätetystä valtuustoaloitteesta koskien pedagogisesti perusteltua päiväkodin ja koulun kokoa, ja tarkistaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta heti:

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala seuraa tilatarpeita alueilla ja tekee kaupunkiympäristön toimialalle esitykset toteutettavista koulu- ja päiväkotihankkeista. Päiväkodin ja koulun oppimisympäristö muodostaa pedagogisesti monipuolisen kokonaisuuden, joka tukee oppijan kasvua, oppimista, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentumista sekä vuorovaikutusta, ajattelua ja kokemuksia. Oppijan etu ja pedagogiikka ohjaavat suunnittelua ja toimintaa, kun uusia päiväkoteja ja kouluja suunnitellaan. Toimialalla on käytössä opas uusien oppimisympäristöjen ja tilasuunnittelun tueksi varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Oppaan laadintaan osallistui opettajia, johtajia, rehtoreita ja sekä toimialan asiantuntijoita tilapalveluista, palvelukokonaisuuksista ja kehittämispalveluista. Rakennushankkeen aikana henkilöstö osallistuu pedagogisen toiminnan suunnitteluun sekä tila- ja irtokalustesuunnitteluun. Oppijat osallistuvat irtokalustamis- ja pihasuunnitteluun. Irtokalustesuunnittelussa on osallistamistyöpajoja koko henkilökunnalle.

1. Kunta10 -henkilöstökyselyn tulokset suhteutettuna päiväkotien ja koulujen kokoon

Vuoden 2023 oppilastilaston mukaan Helsingin kaupungilla on 88 suomenkielistä peruskoulua, joissa opiskelee yhteensä 43 777 oppilasta. Suomenkielisen perusopetuksen koulujen oppilasmäärän vaihteluväli on 11-1221 oppilasta, keskimäärin suomenkielisissä peruskouluissa opiskelee 497 oppilasta. Ruotsinkielisessä perusopetuksessa on 14 peruskoulua ja oppilaiden kokonaismäärä on 4 208 oppilasta. Ruotsinkie-

listen koulujen oppilasmäärä vaihtelee 35-835 oppilaan välillä, keskimäärin ruotsinkielisessä peruskoulussa on 301 oppilasta. Helsingin kaupungilla on yhdeksän peruskoulua, jossa oppilasmäärä on yli 900 oppilasta.

Isoimmissa perusopetuksen kouluissa (yli 850 oppilasta) työskentelee rehtorin lisäksi kaksi tai kolme virka-apulaisrehtoria. Kunta10- henkilöstökyselyn tuloksia on tarkasteltu suurten (n. yli 850 oppilasta) ja keski suurten koulujen (n. yli 700 oppilasta) osalta, verraten tuloksia yhtenäisiin peruskouluihin, joissa ei ole virka-apulaisrehtorimallia (n. 400-700 oppilasta). Kunta10- henkilöstökyselyn tulokset ovat keskimäärin kehittyneet positiivisesti suurissa ja keskisuurissa kouluissa, joissa on yksi tai kaksi virka-apulaisrehtoria. Yhtenäisissä peruskouluissa, joissa ei ole virka-apulaisrehtoreita, Kunta10- tulokset ovat keskimäärin pysyneet vertailuvuosina samalla tasolla. Kunta10- tuloksissa on paljon hajontaa, ja heikkoja tuloksia sekä hyviä tuloksia on niin pienissä kuin suurissakin kouluissa.

Vuoden 2023 tilaston mukaan Helsingin kaupungilla on 152 suomenkielistä varhaiskasvatusyksikköä, joissa on yhteensä 24 548 lasta. Suomenkielisten varhaiskasvatusyksiköiden lapsimäärän vaihteluväli on 45-314 lasta, keskimäärin suomenkielisessä varhaiskasvatusyksikössä on 162 lasta. Ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa on 15 varhaiskasvatusyksikköä ja lasten kokonaismäärä on yhteensä 2095 lasta. Ruotsinkielisten yksiköiden lapsimäärän vaihteluväli on 90-182 lasta, keskimäärin ruotsinkielisessä varhaiskasvatusyksikössä on 139 lasta. Varhaiskasvatuksessa isoimmat yksiköt ovat vähintään 40 vakanssin yksiköitä, joissa on keskimäärin 220 lasta.

Varhaiskasvatusyksiköissä vastaavanlaista tarkastelua kuin perusopetuksessa Kunta10- tulosten kehityksestä ei ole tehty päiväkodin koon ja Kunta10- tulosten kehityksen osalta. Vuoden 2022 Kunta10- henkilöstökyselyssä käytettyjen mittareiden työ-, johtaminen- ja työyhteisö tuloksissa on hajontaa tarkasteltaessa eri kokoisia yksiköitä kaikilla johtamisrakenteen tasoilla (johtamisrakenteen kuvaus: taso 1 alle 30 vakanssia, taso 2 30–39 vakanssia, taso 3 vähintään 40 vakanssia). Yksikkörakennemuutoksia tapahtuu vuosittain, joten on vaikea tehdä päiväkotikohtaista vertailua koon mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa tuloksiin vaikuttavat yksikkökoon lisäksi monet muut tekijät, kuten muutosilanteet tai henkilöstön saatavuustilanne. Varhaiskasvatuksen Kunta10- tulokset ovat olleet koko kaupungin tuloksien kärjessä ja esimerkiksi johtamisen ja työyhteisö mittarissa varhaiskasvatuksen tulokset olivat vuonna 2022 koko Helsingin tuloksia paremmat.

2. Henkilöstön näkemykset päiväkodin ja koulun kokoon sekä näkemykset arjessa hyviin toimiviin tiloihin

Tutkimuskirjallisuudessa ei ole havaittu selkeää yhteyttä oppilaitosten koon ja oppimistulosten välillä. Tilalliset ominaisuudet kuitenkin edistävät oppimista, keskittymistä ja opetukseen osallistumista. Opetustilojen tila- ja sisustusratkaisuilla on todettu olevan monia yhteyksiä oppimiseen, sosiaalisten taitojen kehittymiseen, itsenäiseen ja omatoimiseen oppimiseen ja itseluottamuksen kehittymiseen. Nämä osaltaan tuottavat myös neuropsykologista esteettömyyttä. Oppijoiden hyvinvointi ja oppiminen edistyy, jos opetustiloista on mahdollisuus päästä ulos opetustunnin aikana tai jos opetusta on välillä mahdollista toteuttaa kokonaan ulkona (Manca et al., 2020.). Tilojen suunnittelussa on huomioitava mahdollisuus järjestää työtila hiljaisessa ympäristössä, kun se on tarpeen.

Terveet tilat 2028 -selvityksen mukaan kunnallisissa päiväkodeissa työskentelevät vastaajat arvioivat yleisen turvallisuuden, paloturvallisuuden, valaistuksen ja poikkeustilanteisiin varautumisen olevan erittäin hyvällä tai hyvällä tasolla. Kehitettävää vastaajat havaitsivat lämpötilan säätämisen, henkilökunnan tilojen, ääniosuhteiden, ilmanvaihdon ja liikuntatilojen osalta. Sillanpään väitöskirjan mukaan neliöiden määrä lasta kohden on lisääntynyt, mutta ulkoiluun tarkoitettu tila on vähentynyt. (FCG, 2023.)

Päiväkotien tai koulujen kokoon liittyen ei ole kysytty aikaisemmin Kunta10- tai Fiilari- henkilöstökyselyissä, joten yksiselitteistä vastausta henkilöstön näkemykseen koulun tai päiväkodin koosta ei ole saatavissa. Koulujen ja päiväkotien tilaprosesseissa kuullaan henkilöstöä ja tätä kautta saadaan tietoa huomioitavaksi uusien rakennusten suunnittelussa. Valmistuneista päiväkodeista ja kouluista kerätään käyttäjäpalautetta haastatteluin ja kyselymenetelmin rehtoreilta, päiväkotien johtajilta ja henkilöstöltä. Lautakunta toteaa, että on tärkeää tuoda kerätty käyttäjäpalautte myös lautakunnalle säännöllisin väliajoin.

Päiväkotien oppimisympäristöistä ja niiden toimivuudesta on henkilöstöltä kysytty vuoden 2022 varhaiskasvatuksen auditointien ja nykytilan kartoituksen yhteydessä. Tiimien itsearviointikyselyyn vastasi yhteensä 554 tiimiä koko kaupungista, vastausprosentti koko kaupungin osalta 30 %. Päiväkodin tiloihin liittyviä väittämiä oli kyselyssä kolme ja niiden toteutumista arvioitiin asteikolla 1—5. Väittämät olivat: Käytössämme olevat tilat mahdollistavat pitkäkestoisen ja keskeytymättömän leikin ryhmässämme (KA = 3,2), Käytössämme olevat tilat toimivat hyvin eri kasvu- ja kehitysvaiheissa oleville lapsille (KA = 3,4) sekä Käytössämme olevissa tiloissa on hyvä akustiikka (KA = 3,1). Eri varhaiskasvatustilaisuuksien välillä oli hajontaa väittämien arvioinnissa. Kyselyn tuloksia ei ole tarkasteltu suhteessa päiväkodin kokoon. Auditointitilaisuuksien keskusteluissa (N = 21) henkilöstö toi esiin useamman ryhmän jakamat tilat haasteellisina lasten pitkäkestoisen leikin tukemisessa. Auditointien

arvioinneissa osa yksiköistä nosti esille, että mahdollisuutta rauhoittamiseen ei aina ollut tilojen yhteiskäytön ja huonon akustiikan vuoksi. Henkilöstöä on tuettava toiminnan suunnittelussa, jotta rauhoittumisen hetket mahdollistuvat. Saadun käyttäjäpalautteen perusteella toimialan on arvioitava tilojen muokkaamisen ja korjaamisen tarve, jotta tilat tukevat mahdollisimman hyvin lasten kasvua ja oppimista sekä työskentelyä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluissa aloittaa vuonna 2024 pedagoginen asiantuntija, jonka yhtenä tehtävänä on varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen kehittäminen. Jatkossa henkilöstön käsityksiä toimivista oppimisympäristöistä voidaan kysyä varhaiskasvatuksen auditointien yhteydessä hyödyntäen Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen kehittämää Valssi-arviointijärjestelmää.

3. Esteettömyys koulu- ja päiväkotitiloissa neuropsykologisesta ja kehityksen, kasvun ja oppimisen näkökulmista

Asetus rakennuksen esteettömyydestä (241/2017) edistää ihmisten yhdenvertaisuutta. Rakennusala ohjaavat määräykset keskittyvät liikumisen esteettömyyteen, aistiesteettömyys huomioidaan lähinnä näkö- ja kuuloesteisyyden osalta. Esteettömyys huomioidaan Helsingin kaupungin kaikkien toimialojen palvelu- ja toimintasuunnitelmissa. Esteettömyystyöryhmä on laatinut Helsingin kaupungin esteettömyyslinjausten toteutuminen 2022-2025- raportin.

Tutkimuskirjallisuudessa arvioidaan, että 15–20 % ihmisistä on erityisherkkiä kuormittumaan ympäristön ärsykkeistä. Esiintyvyys on suurempi lapsilla, joilla on erilaisia kehityksellisiä häiriöitä tai neuropsykologisia ongelmia. Aistitiedon käsittelyn ongelmat voivat esiintyä päiväkodissa ja koulussa oman käytöksen hallinnan vaikeutena, keskittymisvaikeutena, oppimisvaikeutena, yliaktiivisuutena, voimakkaina tunnereaktioina tai heikkona itsetuntona. Ongelmat voivat vaikeuttaa oppijan arjen toimintoja ja oppimista. On tärkeää huomioida kaikki aistit uusien päiväkotitilojen ja koulurakennusten suunnittelussa, sillä kokonaisvaltaisesta aistiympäristöstä hyötyvät kaikki oppimistilojen käyttäjät. Aisti-stävälliset ympäristöt minimoivat ylikuormittumista ja oppijan voimavarat voivat kohdentua uuden oppimiseen ja rakentavaan vuorovaikutukseen. (Hannukainen et al. 2019, Raikamo 2023, Rajala 2022.)

Esi- ja perusopetuksen järjestämisessä hyödynnetään monimuotoisia oppimisympäristöjä. Opetus- ja kasvatustoimintaa voi ohjata useampi aikuinen samaan aikaan ja oppijoiden määrä opetusryhmissä vaihtelee työpäivän aikana tilanteiden ja oppijoiden tarpeen mukaan. Kasvatus- ja opetusmenetelmien sekä -materiaalien monipuolinen käyttö samassa opetustilassa monen aikuisen ohjaamana voi aiheuttaa kuormitusta joillekin oppijoille. Päiväkotitilojen ja koulurakennukseen olisi hyvä sijoittaa rauhallinen ja virikkeetön tila, jossa oppija voi rauhoittua kuormittavissa

tilanteissa. Koulu- ja päiväkotitilojen tulee myös olla helposti muokattavia, jotta ympäristöstä tulevia ärsykeitä voidaan vähentää tilaa uudelleen järjestämällä, työskentelytilojen tarjoamisella ja pienryhmätyöskentelyn mahdollistamisella. Aineeton esteettömyys saavutetaan rakentamalla tiloja, jotka eivät tarpeettomasti edesauta syrjäytymistä ja erittele oppijoita esimerkiksi tuen tarpeen lähtökohtien mukaan. Tarvittaessa oppijan oppimisympäristöä räätälöidään ja muokataan hänen tarpeidensa mukaan ja/tai oppijalle hankitaan hänen tarvitsemansa apuvälineet vuorovaikutukseen ja opetukseen osallistumiseksi. Oppimisympäristöissä tulee huomioida myös asenne-esteettömyys, jolla tarkoitetaan ihmisten asennoitumista toisiaan kohtaan. Asenne-esteettömässä oppimisympäristössä yhdenvertaisuus ja sosiaalinen integraatio toteutuvat tietoisesti, ja oppijoiden osallisuutta tuetaan aktiivisesti. (Rajala 2022, Oksanen et al. 2019.)

4. Arviointi esikoulun sijaintipaikasta päiväkodin tai koulun yhteydessä

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen oppimisympäristöjen kehittämisessä vaatimukset ovat yhteneväisiä: oppimisympäristöjen tulee olla muunneltavat ja ryhmiteltävissä monenlaista pedagogista toimintaa varten. Muita tärkeitä näkökulmia ovat esimerkiksi yhdenvertaisuus, kulttuurinen moninaisuus, ikätaso, turvallisuus ja mahdolliset tuen tarpeet. (FCG, 2023.)

Esiopetuksessa olevan lapsen oppimisympäristöä on tutkittu tapaustutkimuksena sekä päiväkodin että koulun näkökulmasta. Koulussa järjestettävän esiopetuksen etuina mainittiin esi- ja alkuopetuksen välisen siirtymän helpottuminen, tiiviimpi opettajien välinen yhteistyö sekä mahdollisuus uusien ystävyysuhteiden luomiseen. Lisäksi opettajien mukaan lapsen itsetuntoa tuki se, että hänet nähtiin ”oppilaana”. Koulussa järjestettävän esiopetuksen haasteina mainittiin vapaan leikin mahdollistuminen ja se, etteivät materiaalit aina ole alle kouluikäiselle suunnattuja. Kouluympäristössä kiusaaminen etenkin ulkotiloissa herätti lapsissa huolta. Haastavana tutkimuksen mukaan koettiin esiopetusikäisten sopeutuminen koulun rytmiin ja aikatauluun sekä tilojen joustamattomuus pienryhmätoimintaan. (Havu-Nuutinen et al. 2014.)

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus on julkaissut Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset vuonna 2018. Pelkät fyysiset puitteet eivät takaa laadukasta varhaiskasvatusta. Pedagoginen suunnittelu on olennaista siinä, millaiseksi toiminta muodostuu ja miten lapsi kokee ympäristön ja siellä järjestettävän toiminnan. On varmistettava että, esikoululaisten vapaa ja turvallinen leikki onnistuu koulun koosta huolimatta, esikoululaisten ryhmätoimintaan ja leikkiin on riittävästi tilaa ja kaikki ryhmät mahtuvat ruokalaan asianmukaisesti ja tilojen mitoitus on arvioitava realistisesti.

14.02.2024

Ärende/11

Tulevaisuuden koulu- tutkimusyhteistyö kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja Helsingin yliopiston kanssa

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja Helsingin yliopiston tutkimusyhteistyön tarkoituksena on selvittää helsinkiläisten opettajien ja oppijoiden kokemuksia jo toteutetuista uusista ja uudistetuista oppimisympäristöistä.

Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa on kerätty opettajien, henkilöstön ja oppijoiden kokemuksia neljästä perusopetuksen koulusta. Kerätyn käyttäjäaineiston pohjalta todetaan, että joustavan koulun soveltuvuus tulevaisuuden taitoja kehittäväksi oppimisympäristöksi on tunnustettu kouluyhteisöissä, mutta samalla on tunnustettu toimintatapojen muutostarpeita. Haasteena joustavissa oppimisympäristössä on pedagogisen ja tilallisen suunnittelun yhteensovittaminen oikea-aikaisesti. Oppimisympäristöjen yhteiskehittämistä jatketaan pedagogiikkaperusteisesti tilojen käyttöönoton molemmin puolin. Tutkijat suosittavat joustavuuden mahdollistajien ja esteiden tunnistamista: toiminnan joustavuus ja tilallinen joustavuus kulkevat käsi kädessä. Tutkimuksen välituloksia esiteltiin kasvatuksen ja koulutuksen lautakunnalle 8.10.2023. Perusopetuksen tulokset tiivistetään ja kootaan yhteen kevään 2024 aikana. Opettajien ja oppijoiden välituloksia täydennetään syksyn ja talven aikana haastatteluilla ja oppijoiden piirrosmateriaalilla. Tutkimusyhteistyö laajenee perusopetuksesta varhaiskasvatukseen ja lukiokoulutukseen. Varhaiskasvatuksen tiloista aineiston keruu käynnistyy syksyllä 2024. Tutkimustulosten avulla oppimisympäristösuunnittelua ja suunnittelun prosesseja kehitetään edelleen. Tavoitteena on myös tuottaa ohje- ja tukimateriaaleja yksiköille oppimisympäristön uudistamiseksi ja toimintakulttuurin kehittämiseksi.

Yhteenveto

Aloitetta varten käytetty tutkimustieto ei anna yksiselitteistä tietoa pedagogisesti perusteltuun päiväkodin ja koulun kokoon. Kunta10- henkilöstökyselyn tuloksiin vaikuttavat monet seikat, eikä koulun tai varhaiskasvatussyksikön koon osalta voida nykyisten henkilöstökyselyihin perustuvan tiedon varassa tehdä suoria johtopäätöksiä. Tutkimuskirjallisuudessa ei ole havaittu selkeää yhteyttä oppilaitoksen koon ja oppimistulosten välillä. Uusien ja uudistettavien koulujen ja päiväkotien tilaprosesseissa kuullaan henkilöstöä ja tätä kautta saadaan tietoa huomioitavaksi uusien rakennusten suunnittelussa. Tilasuunnitteluohjeissa tulee huomioida aloitteessa mainitut esteettömyyden näkökulmat oppijoiden neuropsykologisen ja kehityksen, kasvun ja oppimisen kannalta sekä henkilöstön näkemykset pedagogisesti toimivista tiloista. Tilasuunnitteluohjeita ja -prosessia arvioidaan olemassa olevan tutkimustiedon ja henkilöstöltä saadun palautteen perusteella. Kasvatuksen

14.02.2024

Ärende/11

ja koulutuksen toimiala jatkaa Tulevaisuuden koulu- tutkimusyhteistyötä Helsingin yliopiston kanssa ja kehittää edelleen oppimisympäristön suunnitteluprosessia ja tuottaa yksiköille materiaalia pedagogisen toimintakulttuurin vahvistamiseen.

Käsittely

16.01.2024 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Ozan Yanar: 1. ehdotus: (Lisäys kappaleen 7 loppuun):

Tilojen suunnittelussa on huomioitava mahdollisuus järjestää työtila hiljaisessa ympäristössä, kun se on tarpeen.

2. ehdotus (lisäys kappaleen 9 loppuun):

Lautakunta toteaa, että on tärkeää tuoda kerätty käyttäjäpalaute myös lautakunnalle säännöllisin väliajoin.

3. ehdotus (yhden lauseen korvaus kappaleessa 10):

Korvataan lause: "Tärkeää on tukea yksiköitä toiminnan suunnittelussa, jotta henkilöstö osaa pedagogisesti ohjata lapsia ja rauhoittumisen hetket mahdollistuvat."

Uusi muotoilu: "Henkilöstöä on tuettava toiminnan suunnittelussa, jotta rauhoittumisen hetket mahdollistuvat. Saadun käyttäjäpalautteen perusteella toimialan on arvioitava tilojen muokkaamisen ja korjaamisen tarve, jotta tilat tukevat mahdollisimman hyvin lasten kasvua ja oppimista sekä työskentelyä."

4. ehdotus (lisäys kappaleen 16 loppuun):

"On varmistettava että, esikoululaisten vapaa ja turvallinen leikki onnistuu koulun koosta huolimatta, esikoululaisten ryhmätoimintaan ja leikkiin on riittävästi tilaa ja kaikki ryhmät mahtuvat ruokalaan asianmukaisesti ja tilojen mitoitus on arvioitava realistisesti."

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi yksimielisesti Ozan Yanarin vastaehdotuksen.

12.12.2023 Pöydälle

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Mari Silvennoinen, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 40073

14.02.2024

mari.silvennoinen(a)hel.fi
Tommi Tiittala, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 22900
tommi.tiittala(a)hel.fi
Piia Nevala, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 34658
piia.nevala(a)hel.fi
Maiju Vantti, seniori HR-partneri, puhelin: 310 23070
maiju.vantti(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto 14.12.2023 § 124

HEL 2023-008682 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Valtuustoaloitteessa esitetään selvittävän henkilöstön näkemyksiä liittyen koulujen ja päiväkotien kokoon sekä hyviin ja arjessa toimiviin tiloihin. Lisäksi edellytetään selvittävän edellytykset esteettömiin koulu- ja päiväkotitiloihin neuropsykologisesta ja kehityksen, kasvun ja oppimisen näkökulmasta sekä arvioitavan esikoululaisille parasta kasvuympäristöä henkilöstön näkemyksiä sekä kasvatustieteellistä ja kehitys- ja neuropsykologista tutkimusta hyödyntäen. Aloitteessa esitetään myös laadittavan suuntaviivat tulevia rakennuksia varten kasvatustieteellistä sekä neuro- ja kehityspsykologista osaamista sekä laajaan henkilöstölle tehtävään kyselyyn perustuvaa tietoa hyödyntäen, ottaen monipuolisemmin huomioon periaate esteettömien tilojen rakentamisesta.

Kaupunkiympäristön ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialojen roolit tilahankkeiden määrittelyssä

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala seuraa alueiden palvelutilatarpeita ja tekee kaupunkiympäristön toimialalle esitykset toteutettavista koulu- ja päiväkotihankkeista tavoitteellisine laajuuksineen. Tarvittaessa kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ja kaupunkiympäristön toimiala tekevät yhdessä tilaverkkoselvityksen, jossa esitetyt palvelutilatarpeet sovitetaan tilaverkkoon toimitilastrategian ja omistajapoliittisten linjausten mukaisesti. Kun hanke on hyväksytyssä talonrakentamisohjelmassa ja kasvatusta ja koulutusta lautakunta on hyväksynyt tarvepäätöksen, kaupunkiympäristön toimiala käynnistää hankesuunnittelun.

Kaupunkiympäristön toimialan edustaja johtaa tilahankkeen suunnittelua ja toteutusta kaupungin hankkeelle asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala asettaa hankkeille pedagogiset tavoitteet sekä suunnitteluohjeistukseensa nojautuen ohjaa hankkeiden toiminnallista suunnittelua.

Hankkeiden projektiryhmään nimetään aina kasvatuksen ja koulutuksen toimialan edustaja, joka huolehtii toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta suunnitelmissa, tarpeen mukaan muita kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijoita kuullen. Suunnitteluvaiheessa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan edustaja järjestää käyttäjäkokouksia, joihin kutsuu mukaan käyttäjän edustajia ja tarvittavia asiantuntijoita.

Kaupunkiympäristön ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialojen keräämä palaute

Joka 2. vuosi tehtävässä kyselyssä kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelu kerää käyttäjiltä palautetta tiloista ja tilat-palvelun toiminnasta liittyen tilojen ylläpitoon, kuntoon, olosuhteisiin ja valmistuneiden hankkeiden toteutusprosessiin. Kyselyn tuloksia käsitellään myös yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kerää käyttäjiltä palautetta tilojen käytettävyydestä ja toimivuudesta noin puoli vuotta tilojen valmistumisen jälkeen. Saadun palautteen perusteella kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kehittää suunnitteluohjeitaan ja prosessejaan. Suunnitteluohjeistuksen kehittäminen tehdään yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa ottaen huomioon kaupungin muut, tilahankkeita koskevat ohjeet ja tavoitteet.

Aloitteessa pyydetty selvitykset ja arvioinnit

1. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala seuraa henkilökuntansa Kunta10-tuloksia ja tekee niistä tarvittavat johtopäätökset. Kunta10 kyselyn tuloksiin vaikuttavat monet seikat, eikä koulun tai varhaiskasvatustyksikön koon osalta voida nykyisen henkilöstökyselyihin perustuvan tiedon valossa tehdä suoria johtopäätöksiä. Hyviä ja heikompiä tuloksia on niin suurissa kuin pienissäkin kouluissa.

2. Kaupunkiympäristön toimialan teettämässä, joka 2. vuosi tehtävässä kyselyssä rakennusten käyttäjille ei tullut esiin toimipisteiden kokoon liittyvää palautetta.

3. Kaupunkiympäristön toimiala yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa vastaa tilojen fyysisestä esteettömyydestä (näkö-, kuulo- ja liikuntaesteettömyys) kaupungin esteettömyyttä koskevien linjausten ja ohjeiden mukaan. Kehityksen, kasvun ja oppimisen näkökulmasta esteettömyyden edellytysten selvittäminen tapahtuu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimesta. Kasvatuksen ja kou-

lutuksen toimiala ryhtyy selvittämään kasvatustieteellisiä ja neuropsykologisia tutkimuksia, jotta saadaan tutkittua tietoa esteettömien päiväkotien ja koulutilojen edellytyksistä.

4. Esikoululaisille parhaan kasvuympäristön arvioinnista, käyttäen hyväksi esikoulun opettajien ja hoitajien näkemyksiä sekä kasvatustieteellistä ja kehitys- ja neuropsykologista tutkimusta, vastaa kasvatuksen ja koulutuksen toimiala. Esiopetuksen erilaisia kasvu- ja oppimisympäristöjä on tutkittu tieteellisesti sekä päiväkodin että koulun näkökulmasta. Tutkimukset eivät yksiselitteisesti selitä esiopetukselle parasta oppimisympäristöä. Tällä hetkellä ei ole valmistelussa henkilöstökyselyä esiopetuksen sijainnista päiväkodin tai koulun yhteydessä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kerää tietoa tutkimuksista ja tekee suunnitelman henkilöstön näkemysten selvittämiseen.

Yhteenveto

Suuntaviivojen määrittely tulevia koulu- ja päiväkotirakennuksia varten perustuen kasvatustieteelliseen ja neuropsykologiseen osaamiseen, laajaa kasvatuksen ja koulutuksen henkilöstölle tehtävää kyselyä hyödyntäen tapahtuu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijoiden toimesta. Kaupunkiympäristön toimiala tekee tiivistä yhteistyötä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa toiminnallisten suunniteluohjeiden sovittamisessa hankkeita koskeviin kaupungin muihin tavoitteisiin ja ohjeisiin, jotka koskevat muun muassa kokonaistaloudellisuutta, elinkaariominaisuuksia, ekologista ja teknistä kestävyyttä, turvallisuutta ja terveellisuutta. Viime vuosina valmistuneiden uusien päiväkotien ja koulujen investointikustannukset vaihtelevat yksikkökoon mukaan seuraavasti:

Vuosina 2018-2023 valmistuneet päiväkodit

- 140 tilapaikkaa (yksi kohde): 5 500 €/brm² ja 66 500 €/tp
- 150-250 tilapaikkaa (16 kohdetta): keskimäärin 4 750 €/brm² ja 50 500 €/tp
- 330-350 tilapaikkaa (kolme kohdetta): keskimäärin 4 500 €/brm² ja 45 000 €/tp

Vuosina 2019-2023 valmistuneet koulut

- 460-550 tilapaikkaa (kolme kohdetta): keskimäärin 4 429 €/brm² ja 44 120 €/tp
- 850-900 tilapaikkaa (kaksi kohdetta): keskimäärin 4 183 €/brm² ja 36 314 €/tp
- 1024-1258 tilapaikkaa (neljä kohdetta): keskimäärin 4 084 €/brm² ja 40 823 €/tp

14.02.2024

Ärende/11

Toimivalta

Helsingin kaupungin hallintosäännön 30 luvun 11 §:n mukaan kaupunginhallitus vastaa aloitteeseen, jonka on allekirjoittanut vähintään 25 valtuutettua tai jossa esitetyt toimenpiteet käsittävät useamman toimialan.

Lisäksi jaosto totesi, että jatkossa suunnittelun alkuvaiheesta lähtien on osallistettava nykyistä aikaisemmassa vaiheessa henkilöstöä sen arvioimiseen, onko yksikön koon kasvattaminen esimerkiksi yhdistämällä perusteltua. Jaosto piti tärkeänä, että koulu- ja päiväkotirakennusten koon vaikutusta oppimiseen, kehitykseen, hyvinvointiin ja työssä jaksamiseen selvitetään.

Käsittely

14.12.2023 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Jonni Lehtiranta: Lisäys lausuntoehdotukseen:

"Jaosto toteaa, että jatkossa suunnittelun alkuvaiheesta lähtien on osallistettava nykyistä aikaisemmassa vaiheessa henkilöstöä sen arvioimiseen, onko yksikön koon kasvattaminen esimerkiksi yhdistämällä perusteltua. Jaosto pitää tärkeänä, että koulu- ja päiväkotirakennusten koon vaikutusta oppimiseen, kehitykseen, hyvinvointiin ja työssä jaksamiseen selvitetään."

Kannattaja: Otto Meri

Rakennusten ja yleisten alueiden jaosto päätti yksimielisesti hyväksyä Jonni Lehtirannan vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

Vastaehdotus:

Jonni Lehtiranta: Lisäys lausuntoehdotukseen:

"Jatkossa uusien koulusuunnitelmien toiminnallisuus varmistetaan esittelemällä päätöksenteon yhteydessä

(1) analyysi rakennuksen suhteesta ympäristöön (esimerkiksi näkymäsuunnat rakennukseen ja rakennuksesta, alueleikkauksia, otoksia naapurirakennusten materiaaleista ja väreistä) sekä

(2) analyysi ("kotipaikka-/sijoittumiskaaviot) oppilasryhmien kotipaikoista ja sijoittumisesta rakennukseen."

Jonni Lehtirannan vastaehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi.

30.11.2023 Pöydälle

Esittelijä

tekninen johtaja
Kari Pudas

14.02.2024

Ärende/11

Lisätiedot

Päivi Etelämäki, yksikön päällikkö: 09 310 31871
paivi.etelamaki(a)hel.fi